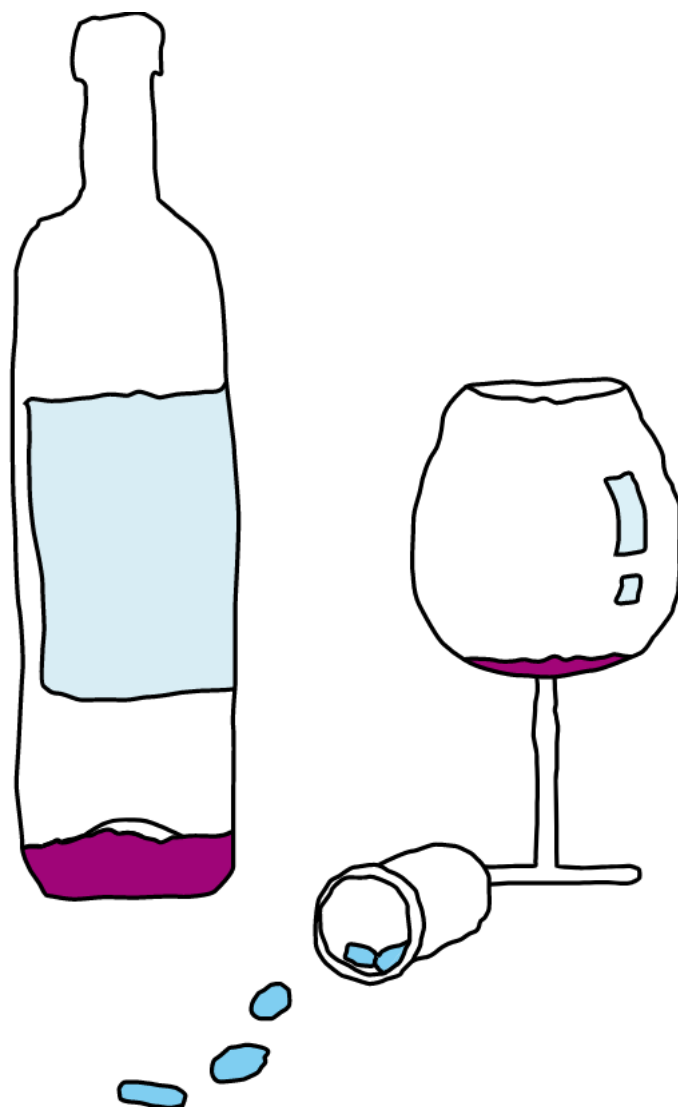

Bakgrunnskunnskap alkoholpolitisk handlingsplan

Innhold

Bakgrunnskunnskap alkoholpolitisk handlingsplan	0
1. Bakgrunn	2
2. Metode	2
3. Data	3
3.1 Antall bevilninger	3
3.1.2 Skjenkebevilninger	4
3.2 Antall kontroller	5
3.2.1 Antall salgskontroller	5
3.2.2 Antall skjenkekontroller	6
3.3 Inndragninger	6
4 Avdekte brudd ved salgsbevilninger	8
4.1 Svært alvorlige brudd (8 prikker) – salgsbevilninger	8
4.1.1 Salg til mindreårige	8
4.2 Antall alvorlige brudd (4 prikker) – salgsbevilninger	9
4.3 Antall mindre alvorlige brudd (2 prikker) – salgsbevilninger	10
4.4 Antall lite alvorlige brudd (1 prikk) – Salgsbevilninger	11
4.5 Diverse brudd – salgsbevilninger	11
4.6 Oppsummering brudd ved salgsbevilninger	11
5 Avdekte brudd ved skjenkebevilninger	12
5.1 Antall svært alvorlige brudd (8 prikker) – skjenkesteder	12
5.2 Antall alvorlige brudd (4 prikker) – Skjenkesteder	13
5.3 Antall mindre alvorlige brudd (2 prikker) – Skjenkebevilninger	14
5.4 Antall lite alvorlige brudd (1 prikk) – Skjenkebevilling	15
5.5 Diverse brudd – Skjenkebevilling	16
5.6 Oppsummering skjenkebevilninger	16
6 Litteraturliste	17

1. Bakgrunn

I forbindelse med Oslo kommunes alkoholpolitiske handlingsplan for perioden 2024-2028 har Kompetansesenter rus Oslo (KORUS Oslo) blitt bedt om å bidra med bakgrunnskunnskap til utforming av alkoholpolitikken.

Vi har gjennomgått statistikk for perioden 2014 til 2021 for å avdekke mønstre og endringer i kommunens kontrollvirksomhet knyttet til tilsynet med salgs- og skjenkesteder. Vi har også innhentet nasjonale tall for å kunne sammenligne Oslo med resten av Norge. Tallene, som er nærmere beskrevet i metodedelen, har vi fått fra Folkehelseinstituttet (tidligere SIRUS) og er fra den årlige undersøkelsen Kommunens forvaltning av alkoholloven (Folkehelseinstituttet, 2022). I enkelte tabeller har vi tall fra 2022. Disse er hentet fra Næringsetatens årsberetning (Næringsetaten, 2022). Næringsetaten er forelagt notatet, og hatt muligheten til å kvalitetssikre tallene, noe som har vært til stor hjelp.

Folkehelseinstituttet publiserer i hovedsak på nasjonalt, eller fylkesnivå og er et meget nyttig kunnskapsgrunnlag for nasjonal alkoholpolitikk. Samtidig er det flere forskjeller mellom Oslo og resten av landet. I 2021 var 16 prosent (1333 bevillinger) av Norges 8299 skjenkebevillinger gitt av Oslo kommune, noe som utgjør en betydelig andel. For å synliggjøre dette har vi også hentet inn tallene som Oslo kommune ved Næringsetaten har rapportert til Folkehelseinstituttet, men som ikke publiseres på deres hjemmeside. Dette gir oss muligheten til å se utviklingen i Oslo opp mot den nasjonale utviklingen.

2. Metode

Kommunens forvaltning av alkoholloven er en årlig undersøkelse som gjennomføres av Folkehelseinstituttet. Undersøkelsen sendes ut til alle kommuner og en ansatt i kommunen bes rapportere på en rekke forhold knyttet til kommunens bevillingspraksis, samt kontroll og tilsynsresultater. Dette gjør det mulig ha oversikten over blant annet antall bevillinger, antall kontroller, antall avdekte brudd, samt skjenketider. Ved enkelte besvarelser, særlig fra mindre kommuner, har det vært oppsiktsvekkende tall. En grundig gjennomgang av innkommende besvarelser viser at data i enkelte kommuner kan være av varierende kvalitet. Folkehelseinstituttet har blant annet kontaktet kommuner som rapporterer om store variasjoner i antall bevillinger fra år til år, og inntrykket er at det kan være tilfeldig hvor god oversikt de har over antall bevillinger, antall brudd og antall inndragninger (Buvik, Christiansen, Rossow og Wigenstad, 2021). Da de fleste kommuner har et lavt antall bevillinger og inndragninger og ofte avdekker relativt få brudd på alkoholloven, har ikke dette nødvendigvis stor betydning for de nasjonale tallene. For Oslos del er tallene kvalitetssikret hos Næringsetaten i arbeidet med dette notatet for å være sikker på at Oslos tall stemmer.

Det har også vært endringer i hva undersøkelsen har spurt om og det vil derfor være noe ulik tidsserie for noen av bruddene. Enkelte brudd ble først kartlagt fra 2016 da det nasjonale prikktildelingssystemet trådte i kraft.

Det er også viktig å være oppmerksom på at undersøkelsen spør etter avdekte brudd, ikke nødvendigvis hva kommunene konkluderer med. Skjenkekontrollørenes oppgave er primært å observere og rapportere, mens kommunens tar stilling til om det faktisk er et brudd.

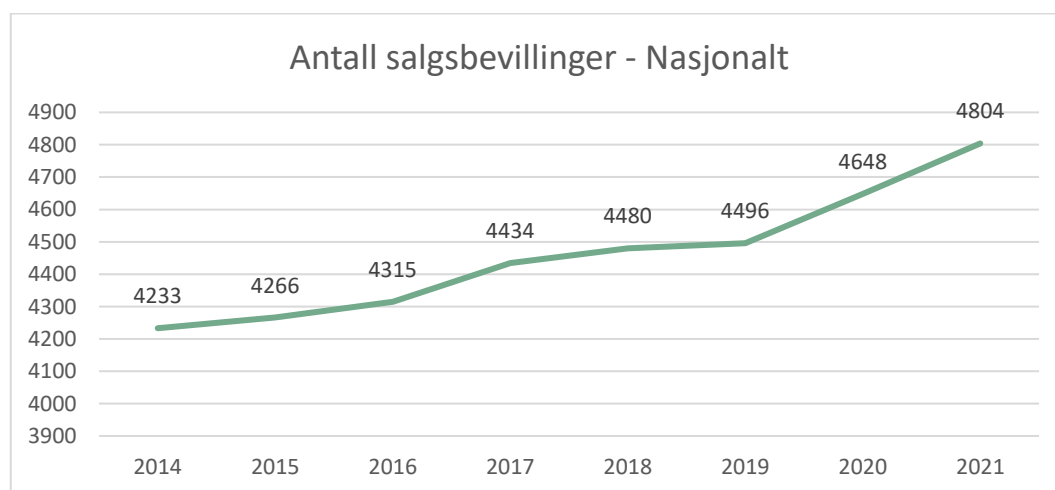
3. Data

I dette kapittelet vil vi gå gjennom antall bevillinger og kontroller, og deretter de ulike formene for avdekte brudd. Vi har valgt å skille mellom salgs- og skjenkebevillinger, samt kategorisere bruddene etter alvorlighetsgrad (antall prikker). Det er verdt å merke seg at Oslotallene inngår i de nasjonale tallene.

3.1 Antall bevillinger

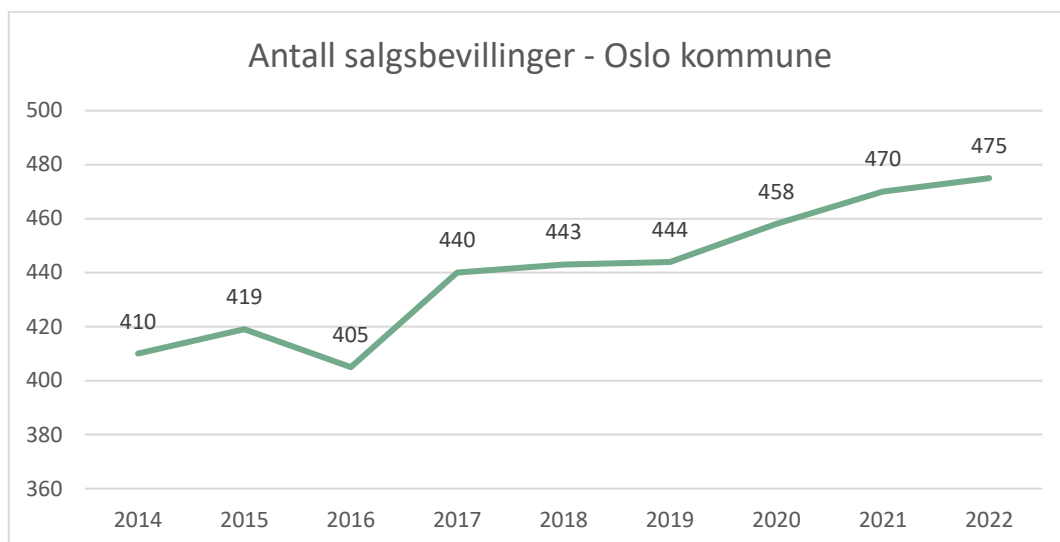
Faktorene som er assosiert med økt alkoholkonsum er pris og tilgjengelig. Antall bevillinger gir en god indikasjon på tilgjengeligheten av alkohol. Vi har her valgt å ta med både salgs- og skjenkebevillinger på både nasjonalt og lokalt nivå.

3.1.1 Salgsbevillinger

Figur 1

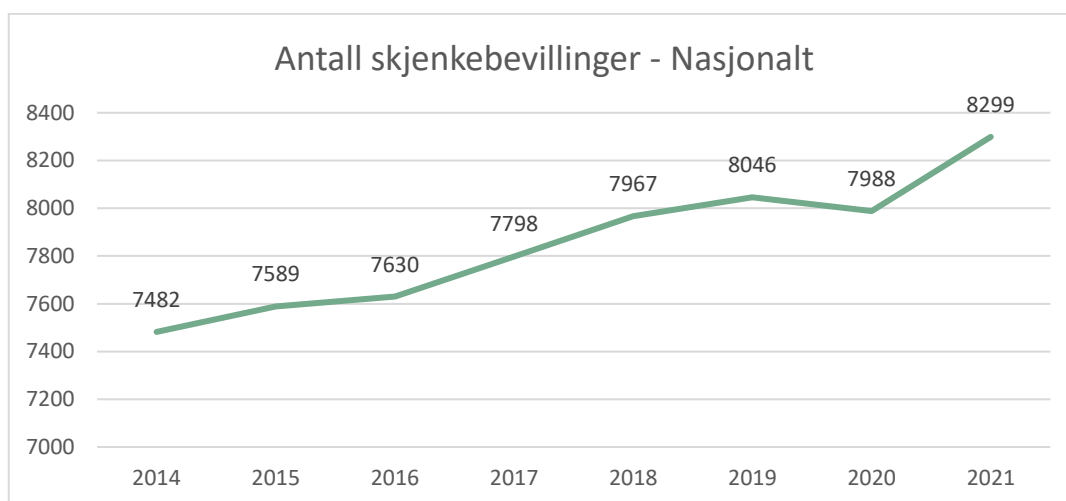
Som vi ser av figur 1 har det vært en økning i antall salgsbevillinger nasjonalt. I perioden 2014 til 2021 har det vært en økning på 13,5 prosent.

Figur 2.

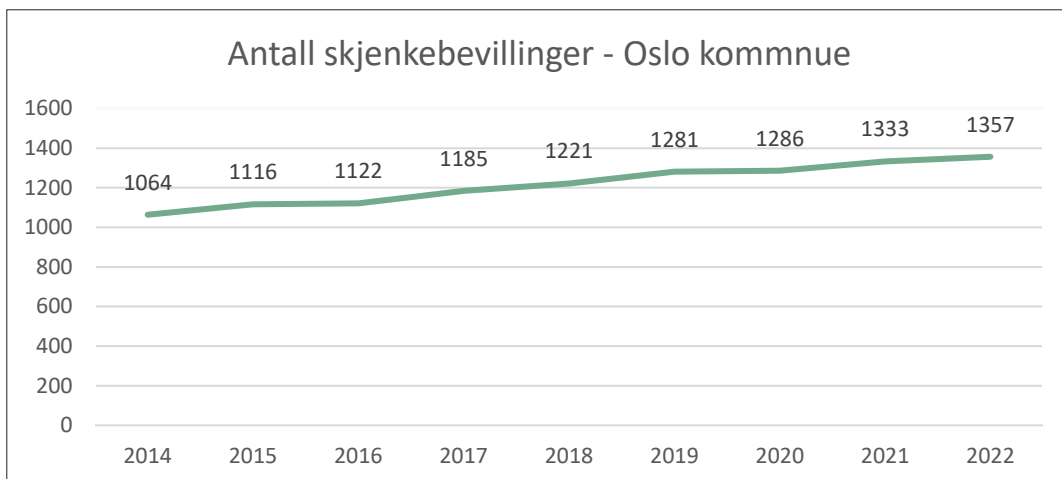
For Oslo kommunes del har vi også tall for 2022. Vi ser her at det har vært en økning i antall salgsbevillinger på 15,8 prosent i perioden 2014 til 2022.

3.1.2 Skjenkebevillinger

Figur 3.

Vi ser at det i perioden 2014 til 2021 har vært en økning på 10,9 prosent på antall skjenkebevillinger nasjonalt.

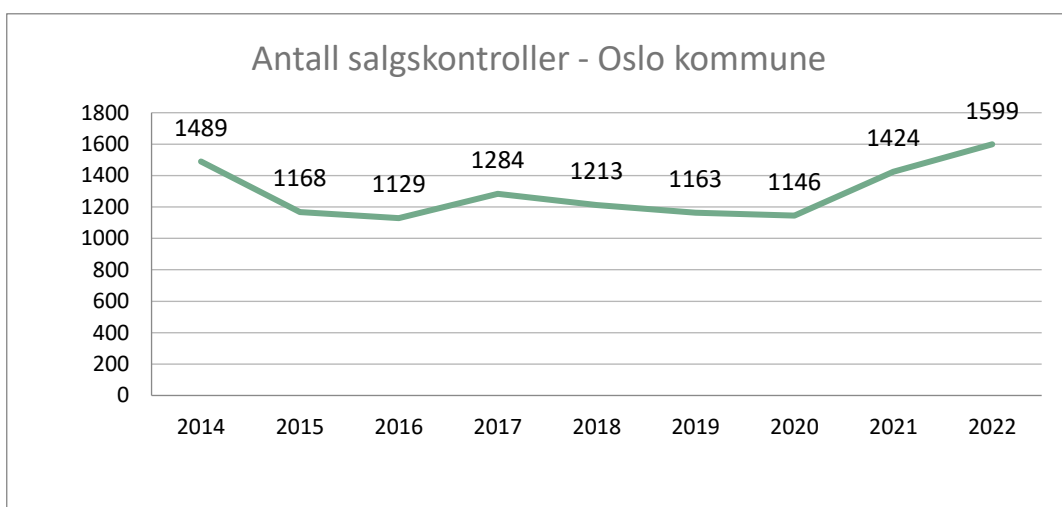
Figur 4

For Oslo kommune har vi gjennom Næringsetatens årsberetning også tall for 2022. Vi ser her at det har vært en økning 27,5 prosent i antall skjenkebevillinger i Oslo i perioden 2014 til 2022.

3.2 Antall kontroller

Kommunen er pålagt å gjennomføre tilsyn med både salg- og skjenkebevillinger. Alle bevillinger skal ha minimum en kontroll i året, og kommunen skal gjennomføre tre ganger så mange kontroller som det er bevillinger. Selv om alle kommuner skal gjøre dette, er det forskjeller i hvordan det gjennomføres i praksis. Mens det er enkelt å telle antall kontroller, kan det være store forskjeller i kvaliteten på kontrollene (Buvik og Baklien, 2014; Buvik, Christiansen, Rossow, og Wigenstad, 2021; Wigenstad, Buvik, og Baklien, 2018).

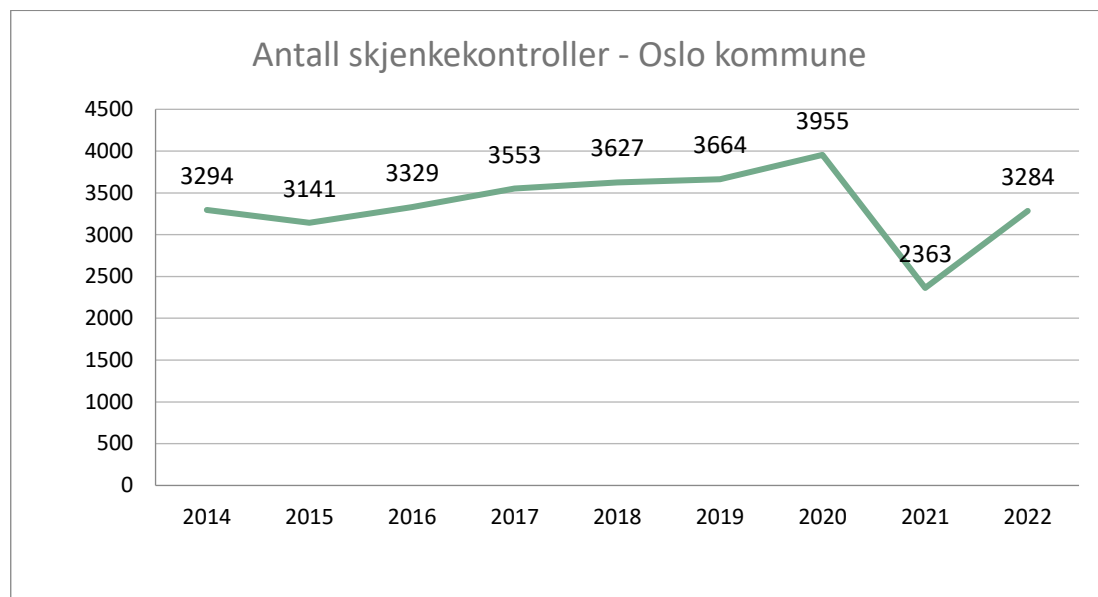
3.2.1 Antall salgskontroller

Figur 5

Som vi ser av figur 5 har det vært litt variasjon i antall gjennomførte salgskontroller.

3.2.2 Antall skjenkekontroller

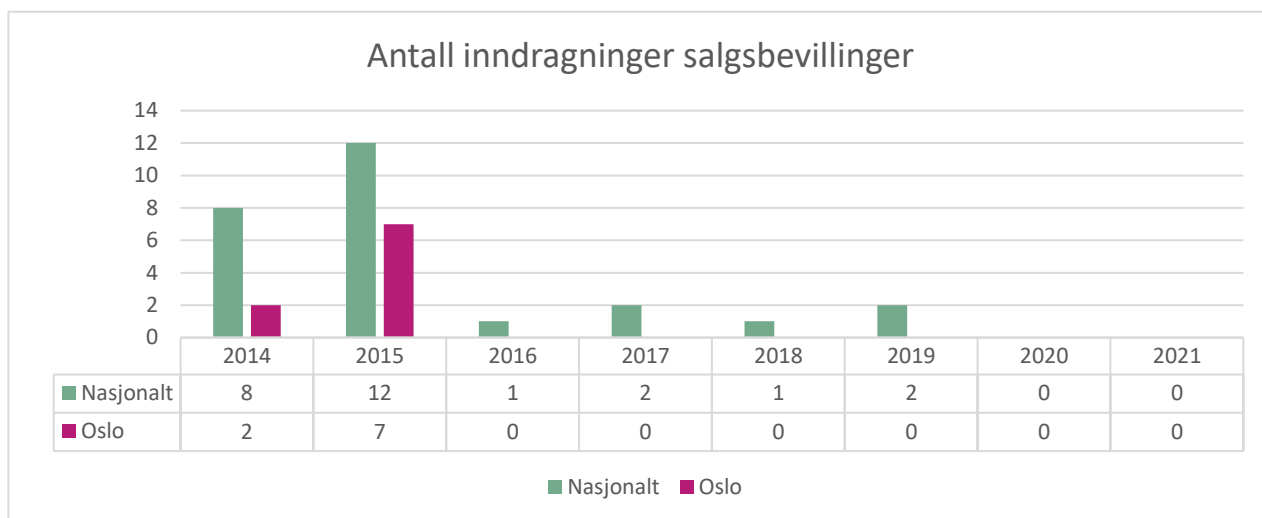

Figur 6

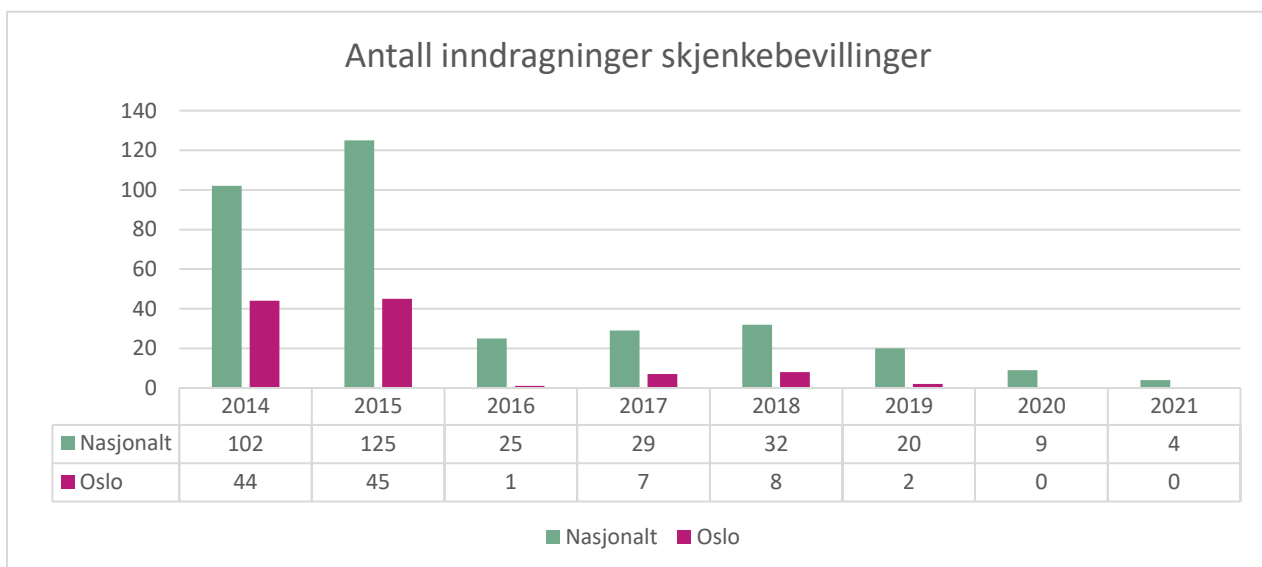
Når vi ser på tallene for antall skjenkekontroller, ser vi at tallene har steget i perioden 2015 til 2020. Antall kontroller i 2020 og 2021 vil sannsynligvis være påvirket av pandemien hvor Oslos skjenkesteder over lengre perioder var stengt. Selv om det er registret mange kontroller i 2020, var det under pandemien en annen registrering som er nærmere omtalt i evalueringen av Næringsetatens tilsyn under pandemien (Wigenstad, 2022).

3.3 Inndragninger

Ved brudd på alkoholloven kan bevillingen inndras for en kortere periode. I tabell 1 og tabell 2 ser vi antall inndragninger av salgs- og skjenkebevillinger på grunn av brudd på alkoholloven i perioden 2014 til 2021. Det er verdt å merke seg at dette er inndragninger for brudd på alkoholloven, og ikke andre forhold. Oslo hadde for eksempel et betydelig antall inndragninger på grunn av brudd på smittevernsbestemmelsene under pandemien. For mer informasjon om antall inndragninger og Oslo kommunes tilsyn med skjenkesteder under pandemien, se Wigenstad (2022).

Tabell 1

Tabell 2

Som vi ser av figurene var det en betydelig nedgang i antall inndragninger av både salgs- og skjenkebevillinger fra 2015 til 2016. Dette kan i stor grad forklares med innføringen av det nasjonale prikktildelingssystemet som gjorde at manglende omsetningsoppgave eller betaling av omsetningsavgift ikke lenger gav inndragning, men to prikker. For mer informasjon om effekten av det nasjonale prikktildelingssystemet anbefales FHI's evaluering (Kristin Buvik et al., 2021). For Oslos del er det interessant å merke seg at det verken i 2020 eller 2021 var inndragninger av skjenkebevillinger eller salgsbevillinger på grunn av brudd på alkoholoven. Det kan sannsynligvis forklares med koronarestriksjonene, hvor Oslos skjenkesteder i store perioder var stengt, eller hadde restriksjoner som reduserte sannsynlighet for brudd på alkoholoven. Også i 2019, hvor det ikke var pandemien, var antallet inndragninger lavere enn resten av perioden med unntak av 2016. I 2016 var prikkssystemet nylig innført og alle bevillingshavere startet med «blanke ark».

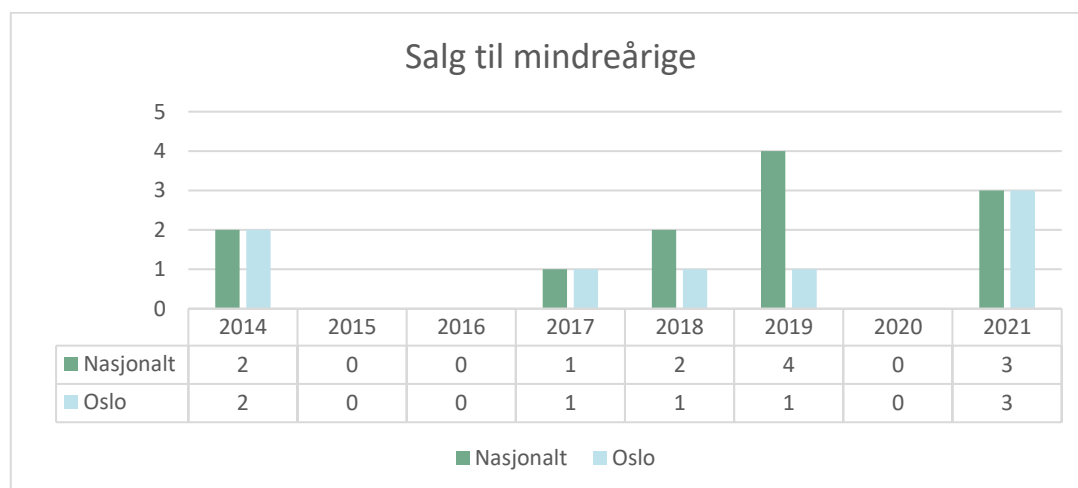
4 Avdekte brudd ved salgsbevillinger

I dette avsnittet vil vi gå gjennom avdekte brudd ved salgsbevillinger i perioden 2014-2021. Vi har valgt å ta med både nasjonale tall og lokale Oslotall.

4.1 Svært alvorlige brudd (8 prikker) – salgsbevillinger

De mest alvorlige bruddene på alkoholloven gir bevillingshaver 8 prikker.

4.1.1 Salg til mindreårige

Tabell 3

Av de svært alvorlige bruddene som gir 8 prikker, er det kun salg til mindreårig som er relevant for salgsstedene. I 2020 var det et tilfelle av hindring av kontroll, men dette tilhører sjeldenhetene.

Selv om salg til mindreårige er et brudd som får mye oppmerksomhet, avdekkes det få tilfeller av dette. Om dette skyldes av det sjeldent forekommer eller at det sjeldent avdekkes, er ikke mulig å si ut fra dataene. Samtidig er det verdt å merke seg at Oslo står bak en betydelig andel av avdekte forhold, og at dette bruddet kun er rapportert fire ganger utenfor Oslo i perioden 2014-2021.

4.2 Antall alvorlige brudd (4 prikker) – salgsbevillinger

Brudd som ansees som alvorlige gir fire prikker. For salgsbevillinger er dette salg av alkohol til åpenbart påvirket kunde, brudd på salgstidsbestemmelsene og brudd på alder hos den som selger alkohol.

Salg til åpenbart påvirket	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	10	11	5	8	1	3	0	1
Oslo	2	4	0	2	1	1	0	0
Brudd på salgstidsbestemmelsene	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	1	6	6	3	3	4	2	14
Oslo	0	5	1	0	0	2	1	13
Brudd på alder hos den som selger	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	5	1	3	4	1
Oslo	-	-	-	0	0	0	0	1 ¹

Tabell 4

Som vi ser av tabell 4 avdekkes det få brudd ved salgssteder, både nasjonalt og i Oslo. Siden 2014 er det avdekket 10 tilfeller av salg til åpenbart påvirket kunde i Oslo, mens brudd på alder hos selger ikke er avdekket i Oslo i perioden. Et forhold som skiller seg ut er brudd på salgstidsbestemmelsene for 2021. Her ble det avdekket 13 forhold i Oslo, noe som er alle forholdene i Norge med ett unntak.

¹ Oslo kommune oppga null tilfeller til Folkehelseinstituttet, men en intern gjennomgang viser det var ett tilfelle. Det betyr at det sannsynligvis er to tilfeller nasjonalt.

4.3 Antall mindre alvorlige brudd (2 prikker) – salgsbevillinger

Mindre alvorlige brudd på alkoholloven gir 2 prikker. For salgssteder er dette mangler ved internkontroll, manglende levering av omsetningsoppgave, manglende betaling av bevillingsgebyr og brudd på reglene om styrer/ stedfortreder.

Mangler ved internkontroll	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	179	153	243	207	175	151	119	125
Oslo	0	0	0	0	0	0	1	0
Manglende levering av omsetningsoppgave	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	-	-	-	21	24
Oslo	-	-	-	-	-	-	0	0
Manglende betaling av bevillingsgebyr	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	-	-	-	1	1
Oslo	-	-	-	-	-	-	0	0
Brudd på krav om styrer/stedfortreder	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	36	30	77	48	21
Oslo	-	-	-	5	6	0	2	0

Tabell 5

Som vi ser av tabell 5, avdekkes disse bruddene i liten grad i Oslo. Mangler ved internkontroll er det klart mest avdekte bruddet ved norske salgssteder, men i Oslo er det kun avdekket en gang i perioden 2014 til 2021. Hvilke brudd som avdekkes henger sammen med hva som prioriteres, og det fremstår som tydelig at avdekning av dette bruddet prioriteres lav i Oslo.

4.4 Antall lite alvorlige brudd (1 prikk) – Salgsbevillinger

Brudd som i liten grad anses som alvorlige, gir 1 prikk. For salgsbevillinger er dette brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk, brudd på vilkår i bevillingsvedtaket og brudd på reklameforbudet.

Brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	65	115	119	114	105	102	77	89
Oslo	0	0	0	0	1	1	1	0
Brudd på vilkår i bevillingsvedtaket	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	9	11	16	0	3
Oslo	-	-	-	0	0	0	0	2
Brudd på reklameforbudet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	34	35	78	62	58	73	78	67
Oslo	0	3	18	12	1	3	3	0

Tabell 6

Av tabell 6 ser vi at disse bruddene utgjør en betydelig del av det totale antall brudd ved norske salgssteder, da både plasseringskrav og reklame utgjør en betydelig andel av de nasjonale bruddene. Samtidig ser vi at disse bruddene i liten grad avdekkes i Oslo.

4.5 Diverse brudd – salgsbevillinger

Som en samlekategori kan respondentene oppgi andre overtredelser.

Annen overtredelse	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	89	98	108	80	52	54	26	28
Oslo	10	3	1	1	0	0	0	0

Tabell 6

Vi ser her at dette i liten grad oppgis i Oslo.

4.6 Oppsummering brudd ved salgsbevillinger

Oppsummert ser vi at det har vært avdekket 116 brudd på alkoholoven ved salgssteder i Oslo i perioden 2014-2021. Nasjonalt er det avdekket 3566 brudd ved salgssteder, hvor mangler ved internkontroll og plassering av alkoholholdig drikk utgjør en betydelig andel. Som vi skal se for skjenkebevillingene, er bildet annerledes. Utfra tallene kan det fremstå som Oslo i større grad prioriterer kontroll av skjenkesteder og i liten grad skriver rapporter på mindre alvorlige brudd på alkoholoven på salgssteder.

5 Avdekte brudd ved skjenkebevillinger

For skjenkebevillinger er det flere forhold som i praksis vil være relevante etter alkoholloven. For eksempel vil ikke åpenbart påvirket i lokalet være et brudd i en dagligvarebutikk. Gjentatt narkotikaomsetning eller diskriminering vil heller ikke være relevant ved salgsbevillingene, men kan være relevant på skjenkesteder.

5.1 Antall svært alvorlige brudd (8 prikker) – skjenkesteder

Brudd som gir 8 prikker anses for å være de mest alvorlige bruddene på alkoholloven. Dette omfatter skjenking til mindreårige, brudd på bistandsplikten, brudd på krav om forsvarlig drift og hindring av kontroll. Som vi ser av tabell 7 er det enkelte brudd det ikke finnes data for i 2014-2016. Dette skyldes sannsynligvis en formulering i spørreskjema hvor disse bruddene tidligere gikk under kategorien «andre overtredelser».

Skjenking til mindreårige	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	23	13	13	15	11	17	3	2
Oslo	8	1	1	0	1	3	1	0
Brudd på bistandsplikten	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt				5	9	3	0	1
Oslo				0	1	0	0	0
Brudd på krav om forsvarlig drift	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	13	10	7	8	12
Oslo	-	-	-	1	3	0	3	0
Hindring av kontroll	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	13	7	2	0	3
Oslo	-	-	-	3	1	0	0	0

Tabell 7

Som vi ser av tabell 7, avdekkes det få brudd på alkoholloven som gir 8 prikker, både i Oslo og i resten av landet. Selv om episodene som gir grunnlaget for rapport vil være alvorlige, er omfanget lite.

5.2 Antall alvorlige brudd (4 prikker) – Skjenkesteder

Alvorlige brudd gir 4 prikker. For skjenkesteder er dette skjenking til åpenbart påvirket gjest, brudd på skjenketidsbestemmelsene, skjenking til underårig (alkohol over 21 % til person over 18, men under 20) og brudd på alder hos den som skjenker alkoholen.

Skjenking til åpenbart påvirket	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	272	135	183	233	147	160	57	66
Oslo	64	45	65	52	59	36	20	17
Brudd på skjenketidsbestemmelsene	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	28	30	45	28	38	24	28	10
Oslo	7	12	29	11	22	4	10	0
Skjenking til underårig	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	9	5	9	8	6	3	2
Oslo	-	3	0	0	0	1	2	1
Brudd på alder hos den som skjenker	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	3	1	1	2	10
Oslo	-	-	-	0	0	1	0	0

Tabell 8

Vi ser her at Oslos brudd på skjenking til åpenbart påvirket utgjør en betydelig andel av de nasjonale bruddene. For eksempel var 35 prosent av bruddene i 2020 og 26 prosent av bruddene i 2021 avdekket ved skjenkesteder i Oslo. Dette tiltros for at Oslo skjenkesteder i langt større grad enn steder andre deler av landet måtte holde stengt under pandemien. Tradisjonelt har også Oslos kontrollører avdekket en stor andel av bruddene på skjenketidsbestemmelsene, for eksempel 58 prosent i 2018 og 36 prosent i 2020. Skjenking til underårig er et relativt uvanlig avdekket brudd, men Oslo avdekker også dette i større grad enn resten av landet. Brudd på alderskrav hos den som skjenker er relativt sjeldent og avdekkes i liten grad i Oslo.

5.3 Antall mindre alvorlige brudd (2 prikker) – Skjenkebevillinger

Mindre alvorlige brudd gir 2 prikker. For eksempel vurderes skjenking til åpenbart påvirket gjest som mer alvorlig enn at en åpenbart påvirket gjest oppholder seg i lokalet. Både gjentatt narkotikaomsetning og gjentatt diskriminering vurderes som mindre alvorlige brudd da dette i utformingen av prikkssystemet ikke ble oppfattet som sentralt for alkoholloven.

Åpenbart påvirket i lokalet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	160	223	236	152	172	62	82
Oslo	-	5	26	28	36	29	13	7
Mangler ved internkontroll	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	313	313	343	391	278	350	174	155
Oslo	0	0	0	1	4	0	0	0
Manglende levering av omsetningsoppgave	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	-	-	-	313	94
Oslo	-	-	-	-	-	-	142	0
Manglende betaling av bevillingsgebyr	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	-	-	-	29	9
Oslo	-	-	-	-	-	-	0	0
Brudd på krav om styrer/stedfortreder	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	107	77	55	38	26
Oslo	-	-	-	64	33	0	0	0
Gjentatt narkotikaomsetning	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	0	0	0	0	0
Oslo	-	-	-	0	0	0	0	0
Gjentatt diskriminering	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	0	0	0	0	0
Oslo	-	-	-	0	0	0	0	0

Tabell 9

Som vi ser av tabell 9 er det flere av bruddene som det i liten grad skrives rapporter på. Nasjonalt er mangler ved internkontroll det mest rapporterte bruddet sammen med brudd på reklamebestemmelsen. I Oslo er det i liten grad skrevet rapporter på disse bruddet. Av tabellen fremstår det også som Oslo hadde et fokus på styrer og stedfortreder i 2017 og 2018, men at det etter dette ikke er skrevet rapporter på forholdet. Gjentatt narkotikaomsetning og diskriminering er det ikke skrevet rapport på siden prikkssystemet ble innført.

Når det gjelder diskriminering er det verdt å merke seg at det krav om *gjentatt* diskriminering. Oslo hadde inndragning for diskriminering før prikkssystemet ble innført (NRK, 2015). I etterkant av innføringen av prikktildelingssystemet er det ingen steder hvor det er konkludert med gjentatt diskriminering som er nødvendig for at det skal gi prikker. Næringsetaten opplyser at det ble skrevet to rapporter i 2017, fire i 2018 og en i 2019. I 2023 er det sendt ut varsel om prikktildeling, men det var ikke fattet vedtak da denne rapporten ble ferdigstilt. Oslo har flere ganger forsøkt å løfte utfordringene med prikktildeling til steder som blir tatt for diskriminering, men har ikke fått gjennomslag for dette nasjonalt. I 2019 var det en profilerings sak i media og en felles veiledningsrunde med samarbeidsinstanser (Aftenposten, 2019).

5.4 Antall lite alvorlige brudd (1 prikk) – Skjenkebevilling

De minst alvorlige bruddene på alkoholoven gir 1 prikk.

Brudd på krav om alkoholfrie alternativer	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	26	12	13	32	15	16	18	13
Oslo	0	0	0	0	0	0	0	0
Brudd på regler om skjenkemengde	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt				3	4	5	5	1
Oslo	-	-	-	1	0	0	0	0
Konsum av medbrakt alkoholholdig drikk	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt		20	18	32	26	26	8	9
Oslo	-	0	1	5	6	6	2	3
Gjester tar med alkohol ut av skjenkeområdet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt		64	79	66	76	109	36	33
Oslo	-	3	10	4	29	41	18	9
Brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	8	3	3	4	6
Oslo	-	-	-	0	0	0	0	0
Brudd på vilkår i bevillingsvedtaket	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	-	-	-	72	80	89	20	24
Oslo	-	-	-	4	3	1	3	2
Brudd på reklameforbudet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	129	141	238	231	174	191	134	129
Oslo	7	19	75	29	7	10	4	0

Tabell 10

Som vi ser i tabell 10, rapporteres det, med unntak av brudd på reklameforbudet, relativt få brudd på disse forholdene ved norske skjenkesteder. Oslo står for en betydelig andel av rapportene om konsum av medbrakt alkohol og alkohol ut av skjenkeområdet, men det er likevel et lavt tall. Det er særlig brudd på reklameforbudet hvor Oslo skiller seg fra resten av Norge. Nasjonalt er dette i 2021 det nest hyppigst rapporterte bruddet etter mangler ved internkontroll, men Oslo hadde ingen rapporter dette året. Selv om Oslo tidligere år har hatt rapporter på forholdet, er antallet betydelig lavere enn det nasjonale tallet.

5.5 Diverse brudd – Skjenkebevilling

For å fange opp eventuelle andre brudd kan kommunene også svare andre brudd som ikke er oppgitt i prikktildelingssystemet.

Annen overtredelse	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nasjonalt	373	117	160	211	265	122	53	53
Oslo	90	14	11	0	28	0	2	36

Tabell 11

Hvilke brudd dette er snakk om, er det dessverre ikke informasjon om. Det er verdt å merke seg at spørreskjema har endret seg, slik at enkelte av bruddene som tidligere var under «annen overtredelse» nå er fanget opp av kategoriene i prikktildelingssystemet.

5.6 Oppsummering skjenkebevillinger

Som vi ser av tabellene avdekkes det, ikke overraskende, flere grove brudd ved skjenkesteder enn ved salgssteder. Det er både nasjonalt og i Oslo variasjoner fra år til år for de ulike bruddene, og det er vanskelig å se noe tydelig utviklingsmønster. Koronapandemien har hatt en kraftig innvirkning på skjenkenæringen de siste årene, og særlig Oslos skjenkenæring har vært rammet av en rekke langvarige nedstenginger og kontrolltiltak som resten av landet har vært spart for.

Hvis man skal trekke ut noe fra sammenligningen mellom Oslo og resten av landet, er det at Oslo i svært liten grad rapporterer at det avdekkes brudd på de mest rapporterte bruddene nasjonalt. Mangler ved internkontroll og brudd på reklameforbudet er de vanligste bruddene nasjonalt, men disse rapporteres i svært liten grad i Oslo. Dette betyr på ingen måte at Oslo ikke prioriterer å avdekke brudd på alkoholloven. For eksempel skjenking til åpenbart påvirket gjest avdekkes relativt hyppig i Oslo sammenlignet med de nasjonale tallene.

Selv om alkoholloven skal være lik over hele Norge, vet vi at det er store forskjeller mellom kommuner og kontrollører (Wigenstad et al., 2018) og at innføring av et standardisert reaksjonssystem ikke vil fjerne bruken av skjønn – særlig hos kontrollørene som avdekker bruddene (Baklien, 2014).

Reklame og mangler ved internkontroll (for eksempel om bevillingsvedtaket mangler i internkontrollen) vil ofte være enklere å rapportere på enn for eksempel om en gjest er åpenbart påvirket.

I praksis vet vi at kommuner har et uformelt handlingsrom til å avgjøre hvilke brudd de skal fokusere på. Basert på en gjennomgang av både nasjonale og lokale tall fremstår det som Oslo i større grad fokuserer på det mer alvorlige bruddene på alkoholloven og i mindre grad prioriterer å skrive rapport på mindre alvorlige forhold.

6 Litteraturliste

- Aftenposten (2019). *Etter at det kom nye regler i 2016, er ingen tatt for utelivsdiskriminering. Nå vil Oslo ha strengere regler.*
- Baklien, B. (2014). *Lovendring kan ikke fjerne skjønn i skjenkekontroll og inndragningsvedtak.*
- Buvik, K., & Baklien, B. (2014). *Street-level alcohol policy: assessing intoxication at drinking venues in Oslo*. *Drugs: Education, prevention and policy*, 21(5), 380-387.
- Buvik, K., Christiansen, S., Rossow, I., & Wigenstad, S. (2021).
- Folkehelseinstituttet, Oslo. *Evaluerings av standardiserte regler for inndragning av skjenkebevillinger (prikkssystemet).*
- Folkehelseinstituttet (2022). *Salgs- og skjenkebevillinger: kommunenes forvaltning av alkoholloven.*
- Wigenstad, S., Buvik, K., & Baklien, B. (2018). *Samhandling, samarbeid og skjenking: Forvaltning og håndheving av alkoholloven i utelivet.* Folkehelseinstituttet, Oslo.
- NRK (2015). *Fratatt skjenkebevilgning etter rasismekontroll.*
- Næringsetaten (2022). *Årsberetning 2022.*
- Wigenstad, S (2022). *Evaluerings av smitteverntilsyn på skjenkesteder i Oslo mars 2020 – februar 2022.* Næringsetaten, Oslo kommune.